

Як здійснити валютний платіж за кордон: покрокова інструкція

Керівництво розроблене Адвокатським об'єднанням «ЕС ЕЛ ЕЙ» на замовлення Британської Ради в Україні для грантерів мистецьких програм.

1. Чи можна здійснити платіж за кордон?

Перед початком операції перевірте, чи немає обмежень:

- Валютні обмеження для імпорту робіт і послуг були скасовані у 2024 році.
- Банки мають право перевіряти операції на наявність ризиків та відповідність законодавству.
- Платежі фізичним особам часто викликають більше запитань, ніж платежі компаніям.
- Кожен банк визначає власні вимоги до документів, необхідних для здійснення валютної операції, відповідно до своїх внутрішніх регламентів.

2. Які документи потрібно надати банку?

Банк зазвичай вимагає набір документів, який включає:

- **Договір з іноземним контрагентом.**
Повинен містити умови співпраці, які можуть бути викладені українською або містити офіційний переклад.
- **Рахунок (інвойс).**
Документ, у якому зазначені сума платежу, предмет оплати (товар, послуга) тощо.
- **Документи, що підтверджують вибір контрагента та правомірність операції.**
 - Коротка інформація про історію співпраці, переваги вибору цього партнера (наприклад, конкурентні ціни, унікальна продукція).
 - Документи, що підтверджують реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності або інші документи, які засвідчують авторство та законність використання твору.
- **Документи, що підтверджують походження коштів у гривні.**
Зазвичай достатньо звітності про доходи від господарської діяльності. Якщо кошти

отримані як позика чи через поповнення статутного капіталу – банк може вимагати додаткові деталі.

- **Якщо сума контракту перевищує 1 млн грн (еквівалент):**

Банк може вимагати надати:

- Документи про встановлення кінцевих бенефіціарів контрагента.
- Інформацію про країну походження або реєстрації авторського твору.
- Дані про власників прав на об'єкт інтелектуальної власності.

- **Додатково:**

Банк має право запросити будь-які додаткові документи для загального аналізу фінансової діяльності вашої компанії або контрагента.

3. Як проходить процес валютного платежу?

Крок 1. Підготовка документів

Зберіть усі необхідні документи і оформіть заявку в банк.

Крок 2. Перевірка заявки на купівлю валюти

Банк перевіряє надані документи та зміст операції.

- **На що звертають увагу:**

- Незвично велика сума платежу.
- Відсутність логічного зв'язку між діяльністю компанії та предметом платежу.
- Невідповідність вартості товарів/послуг ринковим цінам.
- Високий ризик невиконання контракту іноземним контрагентом.
- Платежі за послуги чи товари, що не проходять через територію України або поставляються третіми країнами.

Якщо банк знаходить підозрілі моменти, він може запросити додаткові документи або відмовити у проведенні операції.

⚠ **ВАЖЛИВО: Обмеження щодо купівлі валюти**

При купівлі іноземної валюти враховуйте наступне:

1. **Залишки валюти на рахунках:**

Якщо у вас вже є кошти в іноземній валюті на поточному чи депозитному рахунку, банк не дозволить купувати додаткову валюту – ви зобов'язані спочатку використати наявні кошти. Купівля можлива лише на різницю, якої не вистачає для проведення платежу.

2. **Строк використання купленої валюти:**

Куплену валюту необхідно використати протягом **не більше ніж двох робочих днів** після її зарахування на рахунок. Якщо ви не використаєте валюту вчасно, банк

поверне невикористану суму, продавши її за гривню без вашого доручення не пізніше ніж на третій робочий день після купівлі валюти.

3. Документи без ознак сумнівних операцій:

Документи не повинні містити ознак сумнівних операцій або індикаторів підозрілих транзакцій.

Крок 3. Купівля валюти

Якщо всі документи відповідають вимогам, банк проводить конвертацію та надсилає гроші за кордон.

⚠ ВАЖЛИВО: Нюанси курсу валют

- Обмінний курс банку може відрізнятися від офіційного курсу НБУ через внутрішню політику фінансової установи.
- Валютний курс змінюється протягом дня, тому остаточна сума платежу може відрізнятися від попередньо розрахованої.
- Деякі банки дозволяють зафіксувати курс на момент подання заявки, інші – лише під час виконання операції.
- Банк може стягувати додаткову комісію за конвертацію валюти.
- Якщо купівля здійснюється через міжбанківський валютний ринок, можлива затримка в обробці заявки, що може вплинути на кінцевий курс.

Крок 4. Виконання платежу

Після проведення операції гроші зараховуються на рахунок отримувача – зазвичай це займає від 2 до 5 робочих днів. Однак терміни можуть відрізнятися залежно від банку, валюти платежу та платіжної системи, що використовується. Деякі банки пропонують прискорені перекази за додаткову комісію.

4. Як правильно сплачувати роялті та гонорари?

Що таке роялті?

Роялті – це платежі за використання або надання прав на використання об'єктів інтелектуальної власності (наприклад, авторських прав, патентів, торгових марок, ноу-хау тощо).

- **Укладання договору:**

Щоб платіж класифікувався як роялті і не був перекваліфікований податковими органами (наприклад, у безповоротну фінансову допомогу чи орендну плату), у договорі слід чітко прописати:

- **Предмет договору:** Наприклад, «надання дозволу використовувати авторські права на певний строк» або «передача виключної ліцензії».

- **Передача документів:** Обов'язок передати документи, що підтверджують належність майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності.
- **Обмеження використання:** Заборона передавати та використовувати ці права третім особам без узгодження.
- **Розподіл роялті:** У випадку, якщо права належать кільком особам, визначення умов розподілу суми роялті між ліцензіарами.

Якщо ці умови не прописані, існує ризик, що податкові органи перекваліфікують платіж, що може змінити податкове навантаження.

Що таке професійні гонорари?

Професійні гонорари – це оплата за незалежні послуги (наприклад, роботи консультантів, адвокатів, художників, архітекторів тощо), що не пов'язані з передачею майнових прав.

- **Оподаткування:**

Якщо послуги надаються нерезидентами, їх оподаткування залежить від місця фактичного надання послуг:

- Якщо послуга надається **віддалено за кордоном** – податок сплачувати не потрібно.
- Якщо послуга надається **на території України** (або нерезидент має представництво в Україні) – оподаткування проводиться в Україні згідно з податковими правилами.

Практична порада:

Щоб уникнути податкових ризиків, бажано проводити оплату через компанію, а не безпосередньо фізичній особі.

5. Оподаткування ПДВ для послуг

Як оподатковуються професійні послуги та роялті з точки зору ПДВ?

1. Ключовий принцип оподаткування ПДВ

При оплаті послуг іноземним підрядникам потрібно визначити **місце постачання послуг**. Це основний фактор, який впливає на необхідність сплати ПДВ в Україні.

- Якщо послуга вважається наданою в Україні → нараховується ПДВ.
- Якщо послуга вважається наданою за кордоном → ПДВ не застосовується.

Цей принцип закріплений у статті 186.2 Податкового кодексу України.

2. Як визначити місце надання послуг?

✓ Професійні послуги (консультації, аудит, ІТ, маркетинг тощо)

- Якщо іноземна компанія чи фахівець працює віддалено та **не має представництва в Україні**, послуга вважається наданою за кордоном → **ПДВ в Україні не виникає**.
- Якщо послуга надається фізично на території України (наприклад, юрист чи консультант працює в українському офісі), то вона вважається наданою в Україні → **застосовується ПДВ 20%**.

✓ Роялті та інтелектуальна власність (авторські права, патенти, ліцензії)

- **Передача прав на інтелектуальну власність** (ліцензія, роялті) → **не оподатковується ПДВ**, оскільки місцем постачання таких послуг є країна, де зареєстрований правовласник.
- Наприклад, якщо українська компанія платить роялті британському автору за використання музики, ПДВ в Україні не сплачується.

✓ Послуги у сфері культури, освіти, науки, спорту, розваг

- Якщо послуги пов'язані з **фізичними заходами в Україні** (конференції, виставки, тренінги), то вони вважаються наданими на території України → **на них нараховується ПДВ**.
- Наприклад, якщо іноземний лектор приїжджає до Києва для проведення семінару, оплата за його послуги **підпадає під ПДВ**.
- Формат надання послуг (онлайн чи офлайн) та місцезнаходження надавача або отримувача не є визначальними факторами для оподаткування ПДВ, якщо однією зі сторін є нерезидент. Відповідно до ст. 186.2 ПКУ, місце постачання послуг визначається за їхнім предметом. Наприклад, якщо британський експерт проводить **онлайн-презентацію** для аудиторії в Києві, така послуга вважається наданою в Україні та **підлягає ПДВ**.

Як працює ПДВ для послуг у сфері культури, мистецтва та кіно?

1. Загальне правило: 20% ПДВ

В Україні стандартна ставка податку на додану вартість (ПДВ) – **20%**. Це означає, що якщо ви купуєте послуги або товари, до їх вартості додається ще 20% податку.

2. Коли застосовується знижена ставка 7%?

Для деяких культурних і мистецьких послуг держава передбачила **пільгову ставку ПДВ у 7%**. Це означає, що замість звичних 20% податку, ви сплачуєте лише 7%, якщо ваш бізнес пов'язаний із такими видами діяльності:

- Організація театральних вистав, балету, опер, циркових шоу, концертів тощо.
- Проведення екскурсій у музеях, зоопарках, заповідниках.
- Показ фільмів, які адаптовані для людей з порушеннями зору та слуху.

3. Якщо ви отримуєте послуги від іноземної компанії

Якщо українська компанія купує культурні або мистецькі послуги у нерезидента (наприклад, орендує фільм у закордонної компанії), вона **сама зобов'язана нарахувати та сплатити ПДВ в Україні**.

Що потрібно зробити?

✓ **Подати спеціальну податкову декларацію** – це звіт про отримані послуги, який потрібно подати протягом 20 днів після місяця, в якому послугу отримано.

✓ **Заплатити ПДВ** – це потрібно зробити протягом 10 днів після подачі декларації.

💡 **Важливо!** Якщо ви не зареєстровані платником ПДВ, вам все одно доведеться заповнювати декларацію та сплачувати податок, якщо ви отримуєте послуги від нерезидента.

6. Як швидко проходить платіж?

В середньому весь процес займає від 2 до 15 робочих днів:

- Перевірка документів – від 2 до 10 робочих днів.
- Купівля валюти – зазвичай один робочий день (якщо документи схвалені).
- SWIFT-платіж – від 1 до 5 робочих днів.

Прискорений варіант: За допомогою стандарту SWIFT gpi платіж може бути зарахований протягом 24 годин.

Ці терміни наведені на прикладі ПриватБанку. Актуальні строки виконання валютних платежів можна знайти у документі «Умови та правила здійснення операцій із валютними цінностями» на офіційному сайті банку.

7. Де шукати більше інформації?

Основні нормативні документи, що регулюють валютні операції та оподаткування:

¹ [Постанова НБУ № 18 від 24.02.2022](#)

² [Постанова НБУ № 8 від 02.01.2019](#)

³ [Податковий кодекс України, стаття 141](#)

⁴ [Постанова НБУ № 2 від 02.01.2019](#)

⁵ [Перелік індикаторів сумнівних операцій \(додаток до Постанови НБУ № 8\)](#)

⁶ [Умови та правила валютних операцій ПриватБанку](#)

⁷ Регламент SWIFT-платежів (Регламенти SWIFT є внутрішніми документами організації та доступні лише для учасників мережі SWIFT)

⁸ Стандарт SWIFT gpi (Документація щодо SWIFT gpi доступна лише для учасників мережі SWIFT)

⁹ [Податковий кодекс України, стаття 186](#)

¹⁰ [Конвенція між Україною та Великобританією про уникнення подвійного оподаткування](#)

8. Які організації займаються ліцензіями на музику, кіно та театр в Україні?

В Україні сфера інтелектуальної власності регулюється **Законом України "Про авторське право і суміжні права"**.

 Як можна керувати авторськими правами?

1. **Самостійно** – автор або правовласник може укласти договори напряму.
2. **Через представника** – юридична чи фізична особа може вести справи від імені автора.
3. **Через організації колективного управління (ОКУ)** – це спеціалізовані організації, які займаються збором і розподілом роялті за використання авторських творів у музиці, кіно, театрі та інших сферах.

 Що таке організації колективного управління (ОКУ)?

ОКУ діють на основі ліцензій та дозволів і представляють інтереси багатьох авторів. Вони збирають роялті, ведуть переговори з користувачами авторських прав (радіостанціями, стримінговими сервісами, кінотеатрами тощо) та контролюють законність використання творів.

 Де знайти перелік таких організацій?

Актуальний список організацій колективного управління можна переглянути на державному порталі за посиланням:

 [Перелік організацій колективного управління](#)

Ці організації відіграють важливу роль у захисті авторських прав, тому якщо ви працюєте з роялті у сфері музики, кіно чи театру, варто звернутися саме до них.

9. Бухгалтерський облік валютних платежів

- Виплати роялті, гонорарів та інших платежів нерезидентам обліковуються на рахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».
- У разі використання валютних коштів відображення здійснюється за курсом НБУ на дату здійснення операції.
- Курсові різниці, що виникають при коливанні валютного курсу, фіксуються на рахунках фінансових результатів.
- ПДВ: якщо послуги надані нерезидентом і місцем постачання є Україна, застосовується ставка ПДВ 20%.
- Для правильного оподаткування варто звірятися з Конвенцією про уникнення подвійного оподаткування між Україною та країною отримувача платежу.